

JOSANTON ARTZE: BIBLIOGRAFIA

Artze, JosAnton, Hartzabal, hartzut

Usurbilen jaio zen (1939) eta bertan bizi izan da batez ere, nahiz eta atzerrian ere bizi izan zen gazte garaian, Parisen, Londresen nahiz Portugalen.

Beste zenbait kantari eta poetarekin batera Ez dok Amairu (1965) taldearen sortzaileetarikoa eta ideologo bat izateaz gainera, Baga, Biga, Higa sentikariaren eragile nagusienetakoa eta suspertzaile sutsua izan zen.

Bere anaia Jesus Marirekin batera, antzinako «Txalaparta» berpiztu, bere erabilera modernoa sustatu, doinu eta erritmo ahaztuak gaurkotu zituen.

Literatur eztabaidetatik ihes, mundutik aldentuta bizi den poesia plazaratu zuen.

Poesia lanetan abangoardista, hainbat olerki-liburu idatzi ditu.

Jorge Oteizaren pentsamoldeak garrantzi erabakigarria izan zuen. Poesia plazara, agertokira eramane duen lehen poeta izan da eta ikus-entzunezkoak ere prestatu ditu: Mikel Laboarekin Ikimilikiliklik saioa (1974) eta Luis de Pablorekin Zurezko Olerkia kontzertua. Txalaparta-diskoak eta bere poemak ere grabatu ditu. 1977an Agustin Gonzalez Azilu musikariak J.A. Artzeren Arrano beltza poemaren oinarritutako kantata konposatu zuen.

Bere lanen oinarrizko kezka gizakiaren duintasuna dela esan daiteke, nahiz eta humanismo horrek hainbat gai besarkatzen dituen; askatasunaren aldeko jarrera edo inguruarekiko harmonia bilatzea, esaterako.

2018 - urtarrilak 12an hil zen 78 urte zituela.

Bibliografia

- *Isturitzetik Tolosan barru...* Joxe Ant. Arze argitaratzailea, 1969.
- *Laino guzieren azpitik...* Zumetarekin lankidetzan argitaratuta. ja arze argitaratzailea, 1973.
- *Eta sasi guztien gainetik...* J.A. Arze argitaratzailea, 1973.
- *Bide bazterrean hi eta ni kantari...* ja artze "hartzabal" argitaratzailea, 1979.
- *Ortzia lorez lurra izarrez.* Elkar, 1987.
- *Gizon handia da mundua, eta mundu ttikia gizona.* 1988, Elkar.
- *Le monde est un grand homme et l'homme un petit monde.* Iratze, 1994.
- *Mundua gizonarentzat egina da, baina ez gizona munduarentzat.* Zubi Zurubi, 1998.
- *Oihana aubenska* 2001, Jazzle.
- *Zurezko olerkia.* 2007 (¿).
- *Txalaparta diskoak* (1968, 1975) (¿).
- *XX. mendeko poesia kaierak - J.A. Artze* (2000, Susa): Koldo Izagirrenen edizioa.
- *Isturitzetik Tolosan barru (berrargitalpena).* Pamiela 2007.

- *Bizitzaren atea dukegu heriotza*. Elkar, 2013.
- *Heriotzaren ataria dugu bizitza*. Elkar, 2013.

Bibliografia – Karmel (Olerkiak)

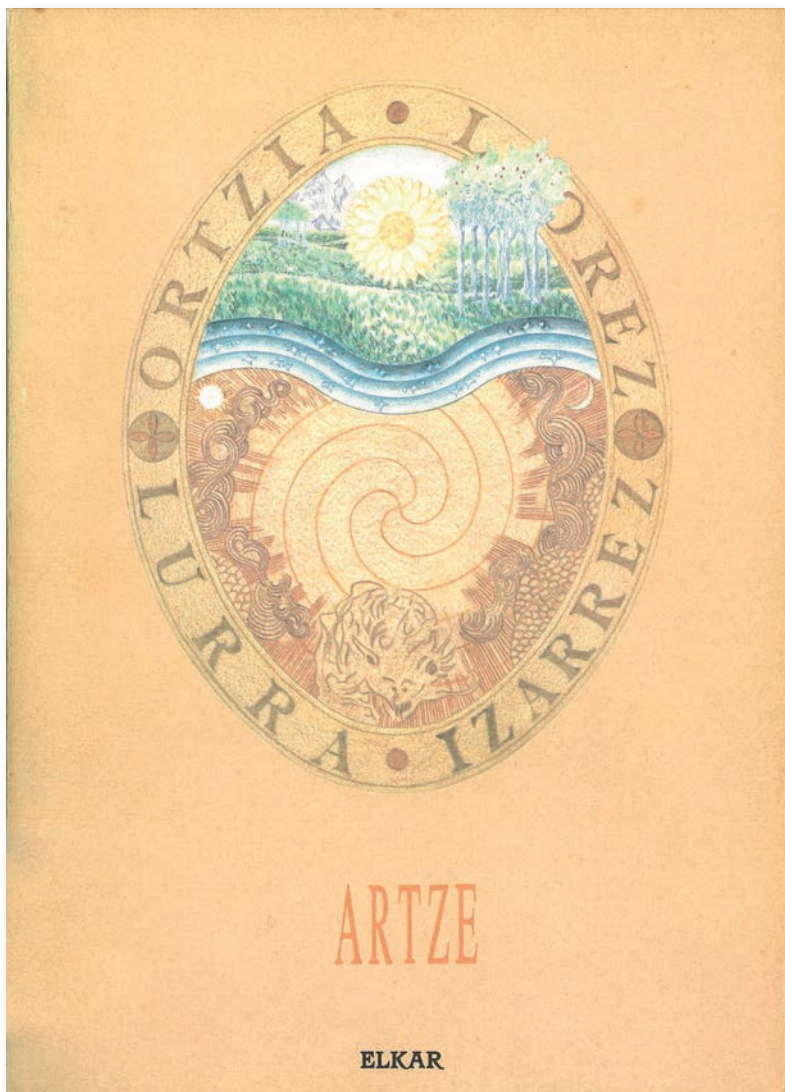
- *Jesus Mari Artze oroitzuz etxekeok eskainitako olerki-sorta*, Karmel 2002-3, 112-121.
- *Olerkiak*, Karmel 2002-2, 106-111).
- *Maite dugu...*, Karmel 2002-3, 91-95.
- *Oraindik orain entzuten basiak gara*, Karmel 2004-3, 117-118.
- *Zer nahi eta hura eman*, Karmel 2004-3, 115.
- *Argi gazteok*, Karmel 2004-3, 119.
- *Belloketik Lazkaora, Lazkaotik Estibalitzera, Estibaltzetik Bellokera. "Gurutze" Sainduak fruitu*, Karmel 2007-3, 107-109.
- *Haurrak berdin nahi*, Karmel 2004-3, 116.
- *Ikasleek ez dute ikastea maite*, Karmel 2004-3, 120.
- *Eskerrak Jaunari aita Urkiza...*, Karmel 2008-2, 304-307.

Antologia

- *XX. mendeko poesia kaierak*. 2000, Susa.

Aipamenak

- «XX. mendeko poesia kaierak», Koldo Izagirre.
- «Euskal literatura alfabetatzeko», Enrike Zabala.
- «Euskal literaturaren historia», Ibon Sarasola.
- «Euskal literaturaren antologia», X. Mendiguren / K. Izagirre.
- «Harluxet hiztegi entziklopedikoa».

Diskografia

J. A. Artzeren poemak bere ahotsean:

- **Harzabal**, 1968 / *No ta To / ZZZetaren Maitasun Kantua / Denboraren taupadak gelditu zaizkion bibotzari / Nere amari / Gure herriko neskatoa / Leloak / Kea ta Kedarra / Leloak / Zerua zikinduaz herrien gain... / Nere ama hil zait.*
- **Haundia da mundua eta mundu ttikia gizona**. ARTZE, José Antonio, 1995 / *Dakienak ba daki / Barrutik kanpora, kanpotik barrura / Ene maitea zabaltzen denean / Androgenoa 1. amaren bero-gose, aitaren argi-egarri / Iturri zabarretik 2 / Aboz abo eta eskuz esku, euskara / Gaur ez da katez esklaburik lotzen / Inoiz izan ote aldi biburriagorik? / Gernika 1987 / Galipotakumeak 1 / Antzina, basabereek / Itzarririk, ametsetan, lo sakoanean, areago / Gizon haundia da mundua, eta mundu ttikia gizona / Lau hostoko arrosa gorria bidegurutzean / Jaiotz-heriotzen arteko bizian.*
- **Mundua gizonarentzat egina da, baina ez gizona munduarentzat**. Artze, José Antonio, 1998 / *Ingo begaldia: Izan, ez da den inor / Bakarrik sartzen gara mundura / Mundua gizonarentzat egina da / Bidari, bai, ba dago biderik / Bakarrik gaude, bakarrik gabiltza / Maite dugun arte / Negar egiten zioagu / Txoriak kanpoan / Ez da den inor / Eta zergatik, baina zergatik / Ez ote zekien gure amak / Ez gaituzte ezagutzen / Dagoenean dagoenak daki 2gn begaldia: Ezerezkoiak / Ba daukak, ba dauzkak / Nik ezer ez dakit, baina / Orain ulertzen dut, orain / Hemen ez da inor zoritxarrekoa / Zer nabi, eta hura eman / Ez naiz txisterik bi-zi / Kali Yuga 2 / Eutsi goiari, goiari eutsi 3ngo begaldia: Ipar haize botz zuriak / Bat gara guztiok bibotzez*

/ *Ez da den inor / Denek ikusiko / Maite dugu / Oi, Maitasun!* / *Maite ez duena / O, adiskideok, entzun.*

- *Oihana aubenka* (2001, *Jazzle*): Disko liburu kolektiboa.

Ikusentzunezkoak:

- Ez Dok Amairu taldearekin *“Baga biga biga”* sentikaria.
- Mikel Laboarekin *»Ikimilikiliklik«* saioa (1974) .
- Luis de Pablarekin *»Zurezko Olerkia«* kontzertua (1976).
- *Hitzez eta hotsez... 1978.*
- *Gizon haundia da mundua, eta mundu ttikia gizona.* 1983.
- *Mundua gizonarentzat egina da, baina ez gizona munduarentzat.* 1994.
- *Munduarentzat.* 1994.
- *Goñiko zalduna*, Jean Schwarz, Beñat Axiari eta Jesus Artze anaiarekin. 1994.
- *Harria*, Mixel Etxekopar, Beñat Axiari, Iñaki eta Inazio Perurenarekin. 1997.
- *Oihana aubenka*, Beñat Axiari, Mixel Etxekopar, anaia Jesus eta Jose Bikondoa eta Alfontso Gorosterazu aizkolarien laguntzaz. 1999.

Poema musikatuak:

- *Lekeitio 4.* Mikel Laboa, 1972. / *Gernika.*
- *Bat.* Laboa, Mikel, 1974 / *Gogo eta gorputzaren zilborbesteak / Ama hil zaigu / Baztan / Nere juaneteak / Geure bazterrak / Txoria txori / Zaude lasai.*

- *Oro laño mee batek estalia*. Lertxundi, Benito, 1974 / *Zure askatasunagatik borrokatzen banaiz / Txori ttikia*.
- *Antton valverde*. Valverde, Antton, 1975 / *Pisako Dorrea*.
- *Sakonki (maite zaitut euskal herria)*. Urko, 1976 / *Usurbilgo Eliza*.
- *Euskadi'ko musika*. Agustin Gonzalez Azilu, 1977 / *Arrano Beltza*.
- *Nire herria bezala*. Iokin eta Iosu, 1977 / *Gure uso xuria*.
- *Jon bergaretxe*. Bergaretxe, Jon, 1978 / *Amaren sabela / Apala haiz / Barka ama / Beste bat / K.K.ren edestia / Itxuraldatze*.
- *Lauburu*. Lauburu, 1978 / *Ama il zaigu*.
- *Euskara eta txakolina*. Oskarbi, 1979 / *Herriagatik*.
- *Jo ezan*. Imanol / Klabelin Komik, 1980 / *Mutiko atzeratua*.
- *Nuklearrik ez, eskerrik asko*, 1980 / *Han urrutian*.
- *Lau-bost*. Laboa, Mikel, 1984 w *Nahiz eta heriotza / Besterik ezagutu ez eta / Martxa baten leben notak*.
- *Egunen batean*. Mendibil, Gontzal, 1988 / *Ez zara aske*.
- *Diamonds and rust in the bullring*. Baez, Joan, 1989 / *Txoria txori*.
- *Gaur ere goizegi*. Bergaretxe, Jon, 1990 / *Hotzari ibeska*.
- *Txerokee, mikel laboaren kantak*. 1990 / *Gogo eta gorputzaren zilbor-hesteak (Bap) / Zaude lasai (M-ak) / Ama hil zaigu (Bukaera) / Txoria txori (Angel G. Kata-rain) / Baztan (Delirium Tremens)*.
- *Olerkarien oihartzun*. Martikorena, Erramun, 1993 / *He-goak*.

- *Borreroak baditu milaka aurpegi*. Negu Gorriak, 1993 / Arrano Beltza.
- *Euskal herriko musika*, 1995 / Txoria txori.
- *Oilarrak*. Oilarrak, 1995 / Hegoak.
- *Zurartean*. Artola, Txomin, 1995 / Iragana eta Geroan.
- *Gerra zikina*. Etsaiak, 1995 / Txoria txori.
- *Errobi-kanta*. Errobi-Kanta, 1997 / Txoria txori.
- *Larogeitamazazpi*. Valverde, Antton, 1997 / Sir Charles.
- *Ur gardenak*. Akauzazte, 1998 / Antzina, basabereek.
- *Baionan kantuz*, 1999 / Txoria txori / Hegoak.
- *Euskal herria gogoan*. Coro Donosti Ereski, 1999 / Nerea izango zen.
- *Ezpela*, 1999 / Hegoak.
- *Sorterrira*. Trepí eta Arawak, 1999 / Galipotakumeak.
- *Ura*. Oskorri, 2000 / Iturri zabarretik.
- *Sen*. Sen, 2000 / Zer nahi eta hura eman / Erdibiderik ez / Ezertarako astirik gabe / Begi bat.

Kritika

- *Bizitzaren atea dukegu heriotza*, X. Mendiguren Elizegi, *Deia*, 2014-09-13.
- *Bizitzaren atea dukegu heriotza*, P. Iparragirre, *Gaztezulo*, 2014-03.
- *Bizitzaren atea dukegu heriotza*, I. Estankona, *Argia*, 2014-01-26.
- *Heriotzaren ataria dugu bizitza*, H. Rekondo, *Berria*, 2014-01-03.
- *Heriotzaren ataria dugu bizitza*, H. Rekondo, *Berria*, 2013-12-08.

- *Heriotzaren ataria dugu bizitza*, I. Estankona, *Deia*, 2013-12-07.
- *Isturitzetik Tolosan barru*, A. Galarraga, *Argia*, 2012-02-19.
- *Isturitzetik Tolosan barru*, J. Kortazar, *El País*, 2007-07-02.
- *Isturitzetik Tolosan barru*, I. Retolaza, *Berria*, 2007-07-01.
- *Isturitzetik Tolosan barru*, G. Landabaso, *Radio Euskadi*, 2007-06-17.
- *Oihana aubenska*, F. Rodriguez, *Gara*, 2002-03-02.
- *XX. mendeko poesia kaierak*, A. Etxebarria, *Idatz & Mintz*, 2001-11.
- *XX. mendeko poesia kalerak*, A. Etxebarria, *Idatz & Mintz*, 2001-10.
- *Mundua gizonarentzat egina da, baina ez gizona munduarentzat*, J. Rojo, *El Correo*, 1999-03-10.
- *Ortzia lorez, lurra izarrez*, M. Mendizabal, *Argia*, 1987-10-04.
- *Ortzia lorez, lurra izarrez*, J. Kortazar, *Eguna*, 1987-10-01.
- *Bide bazterrean bi eta ni kantari*, I. Zabaleta, *Egin*, 1979-01-01.
- *Laino guztiek azpitik... ..eta sasi guztien gainetik*, E. Kortadi, *Zeruko Argia*, 1974-03-03.
- *Isturitzetik Tolosan barru*, J. Mari Lekuona, *Zeruko Argia*, 1970-11-22] JosAnton Artze: «Egitan zarena zarenean betikotasuna bizitzen duzu», Estitxu Eizagirre, *Argia*, 2004-05-16.

*(Bibliografía: Artzek egina, eta
Juan Mari Arrizabalagak osatua)*